

Odbor ochrany obyvatelstva
MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR

PRO PŘÍPAD OHROŽENÍ Příručka pro obyvatele

DŮLEŽITÁ TELEFONNÍ ČÍSLA TÍSŇOVÉHO VOLÁNÍ

Zjistíte-li mimořádnou událost (požár, havárii chemického nebo průmyslového zařízení...), která ohrožuje osoby nebo majetek, okamžitě volejte číslo **150 - (Hasičský záchranný sbor)**

Při předávání zprávy uveďte:

- kde hoří
- co hoří
- své jméno a číslo telefonu, ze kterého voláte
- po skončení hovoru zavěste a čekejte na zpětný dotaz k ověření pravdivosti zprávy o požáru.

Pomoc zdravotnické záchranné služby se vyžaduje při všech stavech ohrožujících život. Přivolává se prostřednictvím telefonu **155 - Zdravotnická záchranná služba**.

Pokud jste svědky dopravní nehody nebo spáchání trestního činu volejte telefonní číslo **158 - Policie ČR** nebo **156 - Městská policie**.

OBECNÉ ZÁSADY

Při ohrožení, o kterém můžete být vyrozuměni prostřednictvím sirén, zprávou v rozhlase, televizi, z tisku nebo hlášením místního rozhlasu, pojezdného rozhlasového vozu, megafonu, a od spoluobčanů, se snažte dodržovat následující zásady:

- **RESPEKTUJTE** a snažte se získávat informace z oficiálních zdrojů (rozhlas, televize, místní rozhlas, vyhláška obecního úřadu, pokyny zaměstnavatele apod.).
- **NEROZŠÍŘUJTE** poplašné a neověřené zprávy.
- **VARUJTE** ostatní ohrožené osoby ve svém nejbližším okolí.
- **NETELEFONUJTE** zbytečně - telefonní síť je v situacích ohrožení přetížena.
- **NEPODCEŇUJTE** vzniklou situaci.
- **POMÁHEJTE** sousedům, zejména starým, nemocným a nemohoucím lidem.
- **UVĚDOMTE SI**, že největší hodnotu má lidský život a zdraví a až potom záchrana majetku.
- **UPOSLECHNĚTE** pokynů pracovníků záchranných složek, orgánů státní správy a samosprávy.

VAROVNÝ SIGNÁL

V České republice je jeden varovný signál. Kolísavý tón sirény po dobu 140 vteřin. Signál může být vyslán třikrát po sobě v cca tříminutových intervalech. Vyhlašuje se při bezprostředním ohrožení mimořádnou událostí nebo při jejím nenadálém vzniku.

Tón sirény	Délka tónu	Název varovného signálu
Kolísavý	140 vteřin	Všeobecná výstraha

Kromě varovného signálu "Všeobecná výstraha" existuje v České republice ještě signál "**Požární poplach**". Tento signál je vyhlašován přerušovaným tónem sirény po dobu 1 minuty (25 vteřin trvalý tón, 10 vteřin přestávka, 25 vteřin trvalý tón). Vyhlašuje se za účelem svolání jednotek požární ochrany.

Signál "Požární poplach" vyhlašovaný elektronickou sirénou napodobuje hlas trubky troubící tón "HO - ŘÍ", "HO - ŘÍ"... po dobu jedné minuty (je jednoznačný a nezaměnitelný s jinými signály).

ZVUK SIRÉNY

Zvuk sirény, vyjadřující varovný signál "všeobecná výstraha", znamená vždycky nějaké nebezpečí. Její zvuk upozorňuje, že může dojít nebo již došlo k mimořádné události, která ohrožuje životy a zdraví občanů, majetek a životní prostředí. Bude nutné se ukryt nebo opustit ohrožený prostor a dodržovat opatření stanovená obcemi, zaměstnavateli a správními úřady.

Sirény jsou spolehlivým prostředkem varování obyvatel před nebezpečím a mohou být použity podle potřeby lokálně, na ohrožených územích a bude-li to vyžadovat situace i na území celého státu.

Akustické zkoušky sirén jsou oznamovány předem v hromadných informačních prostředcích.

KDYŽ ZAZNÍ SIRÉNA

Níže uvedené pokyny platí jen tehdy, pokud zjevně nejde o povodně.

1) OKAMŽITĚ SE UKRYJTE.

- Vyhledejte úkryt v nejbližší budově. Tou může být výrobní závod, úřad, kancelář, obchod, veřejná budova i soukromý dům.
- Jestliže cestujete automobilem a uslyšíte varovný signál, zaparkujte automobil a vyhledejte úkryt v nejbližší budově.

2) ZAVŘETE DVEŘE A OKNA

- Když jste v budově, zavřete dveře a okna. Siréna může s velkou pravděpodobností signalizovat únik toxických látek, plynů, radiačních zplodin a jedů. Uzavřením prostoru snížíte pravděpodobnost vlastního zamoření.

3) ZAPNĚTE RÁDIO NEBO TELEVIZI

- Informace o tom, co se stalo, proč byla spuštěna siréna a varováno obyvatelstvo a co dělat dále, uslyšíte v mimořádných zpravodajstvích hromadných informačních prostředků. V případě výpadku elektrického proudu využijte přenosný radiopřijímač na baterie. Tyto informace jsou sdělovány i obecním rozhlasem, popř. elektronickými sirénami.

CO DĚLAT, KDYŽ BUDE NAŘÍZENA EVAKUACE

- Dodržujte pokyny správních úřadů, obcí, popř. zaměstnavatele, kteří organizují nebo zajišťují evakuaci.
- Dbejte pokynů k evakuaci osob nařízených velitelem zásahu.
- Dodržujte stanovené zásady pro opuštění bytu, vezměte si evakuační zavazadlo a dostavte se na určené místo.
- Při použití vlastních vozidel, dodržujte pokyny orgánů zabezpečujících evakuaci.

ZÁSADY PRO OPUŠTĚNÍ BYTU NEBO RODINNÉHO DOMU V PŘÍPADĚ EVAKUACE

- Uhaste otevřený oheň v topidlech.
- Vypněte elektrické spotřebiče (mimo ledniček a mrazniček).
- Uzavřete přívod vody a plynu.
- Ověřte, zda i sousedé vědí, že mají opustit byt.
- Dětem vložte do kapsy oděvu cedulku se jménem a adresou.
- Kočky a psy si vezměte s sebou.
- Ostatní domácí zvířata, včetně exotických zvířat, ponechte doma a dobře je předzásobte vodou a potravou.
- Vezměte evakuační zavazadlo, uzamkněte byt a dostavte se na určené evakuační středisko.

EVAKUAČNÍ ZAVAZADLO

Evakuační zavazadlo se připravuje pro případ opuštění bytu v důsledku vzniku mimořádné situace nebo nařízené evakuace.

Jako evakuační zavazadlo poslouží např. batoh, cestovní taška nebo kufr. Zavazadlo označte svým jménem a adresou.

Obsahuje:

- Základní trvanlivé potraviny, nejlépe v konzervách, dobře zabalený chléb a hlavně pitnou vodu.
- Předměty denní potřeby, jídelní misku a příbor.
- Osobní doklady, peníze, pojistné smlouvy a cennosti.
- Přenosné rádio s rezervními bateriemi.
- Toaletní a hygienické potřeby.
- Léky, svítilnu.
- Náhradní oděv, obuv, pláštěnku, spací pytel nebo přikrývku.
- Kapesní nůž, zápalky, šití a další drobnosti.

HAVÁRIE V CHEMICKÉM ZÁVODĚ, VE SKLADU CHEMIKÁLIÍ NEBO PŘI DOPRAVNÍ HAVÁRII S ÚNIKEM NEBEZPEČNÝCH LÁTEK

Hlavní činností obyvatelstva je ochrana před účinky chemických látek vhodnými ochrannými prostředky, ukrytí nebo evakuace.

Nezbytná doporučení:

- Co nejdříve se ukryjte v uzavřené místnosti.
- Uzavřete a utěsněte okna a dveře a další otvory.
- Vypněte ventilaci.
- Sledujte zprávy v hromadných informačních prostředcích.
- Připravte si prostředky improvizované ochrany.
- Připravte si evakuační zavazadlo.
- Budovu opusťte jen na pokyn.

HAVÁRIE V JADERNÉM ENERGETICKÉM ZAŘÍZENÍ NEBO JINÁ HAVÁRIE S ÚNIKEM RADIOAKTIVNÍCH LÁTEK DO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Hlavní činností obyvatelstva je ochrana před účinky radioaktivních látek vhodnými, předem připravenými, či improvizovanými prostředky s ochrannými vlastnostmi, ukrytí nebo evakuace.

Nezbytná doporučení:

- Co nejdříve se ukryjte v uzavřené místnosti (nejlépe ve sklepních prostorách), pokud možno na straně odvrácené od jaderného zařízení.
- Uzavřete a utěsněte okna a dveře.
- Vypněte ventilaci a utěsněte další otvory.
- Sledujte zprávy v hromadných informačních prostředcích.
- Připravte si prostředky improvizované ochrany ochrany dýchacích cest a povrchu těla.
- Připravte si evakuační zavazadlo.
- Jodové přípravky (tablety) a prostředky individuální ochrany odeberte a použijte až na základě veřejné výzvy.
- Budovu opusťte jen na pokyn.

V případě radiační havárie jaderné elektrárny Dukovany a Temelín se obyvatelé, žijící v zóně havarijního plánování, řídí pokyny provozovatelů jaderných elektráren a orgánů státní správy a samosprávy.

OCHRANA PŘED POVODNĚMI

Před povodní:

- Vytipujte si bezpečné místo, které nebude zaplaveno vodou.
- Připravte si pytle s pískem na utěsnění nízko položených dveří a oken.
- Připravte si potraviny a pitnou vodu na 2-3 dny.
- Vlastníte-li osobní automobil, připravte jej k použití.
- Připravte se na evakuaci zvířat. Upevněte věci, které by mohla odnést voda.
- Připravte si evakuační zavazadlo.

Při povodni:

- Opusťte ohrožený prostor.
- V případě evakuace dodržujte zásady pro opuštění bytu (domu).
- Je-li nedostatek času, okamžitě se přesuňte na vytypované místo, které nebude zaplaveno vodou.

Po povodni:

- Nechte si zkontrolovat stav obydlí (statická narušenost, obyvatelnost), rozvody energií (plyn, el. energie apod.), stav kanalizace a rozvodů vody.
- Zlikvidujte uhynulé zvířectvo, potraviny a polní plodiny, které byly zasaženy vodou, podle pokynů hygienika.
- Informujte se o místech humanitární pomoci.
- Kontaktujte příslušné pojišťovny ohledně náhrady škod.

BIOLOGICKÉ ZBRANĚ

Biologické zbraně mohou být použity ve formě aerosolu (bakterie, viry, toxiny) do ovzduší nebo uzavřených prostor nebo vypouštěním hmyzu (vši, blechy, mouchy, klíšťata) nebo infikováním vody, potravin, vzduchu, předmětů. Smysly člověka je biologické zamoření nezjistitelné. Výskyt se zjišťuje speciálními přístroji a odběrem vzorků.

Jak se chránit před proniknutím nebo zanesením nákazy do organismu:

- nepoužívat vodu z neznámých a nezjištěných zdrojů,
- umět si připravit vodu pomocí chemických desinfekčních prostředků nebo převařením,
- nejíst pevnými obaly nechráněné nebo neprověřené potraviny,
- udržovat čistotu těla i za nepříznivých podmínek,
- zbytečně se nedotýkat a neprohližet podezřelé předměty,
- při známkách onemocnění ihned vyhledat zdravotnickou pomoc.

Dodržujte pokyny zdravotníků a pracovníků hygienické služby.

CHEMICKÉ ZBRANĚ

Chemické zbraně, t.j. zbraně způsobující ztráty na živé síle toxickými nebo jinak fyziologicky aktivními sloučeninami, patří vzhledem ke své vysoké bojové účinnosti a rozsáhlým prostorovým účinkům mezi hlavní druhy zbraní hromadného ničení. Mohou být použity ve formě aerosolu, v kapalném a plynném skupenství. Působí na organismus mnohostranně. Vyvolávají poškození centrálního nervového systému, dýchacích orgánů, zažívacího traktu nebo narušují metabolismus, jiné mají zpuchýřující účinek.

Jak se chránit před účinky chemických zbraní:

- Urychleně použijte ochranný prostředek t.j. dětský vak, dětskou kazajku, ochrannou masku s filtrem nebo použijte prostředky improvizované ochrany dýchacích cest a povrchu těla.
- Všechny ochranné prostředky dokonale utěsněte.
- Vyhledejte ukrytí v nejbližší budově.

Při zasažení organismu chemickými zbraněmi platí všeobecná zásada přerušit co nejdříve styk otravných látek s organismem.

PROSTŘEDKY IMPROVIZOVANÉ OCHRANY OSOB V RADIOAKTIVNĚ, CHEMICKY A BIOLOGICKY ZAMOŘENÉM PROSTŘEDÍ

Pokud nemáme k dispozici prostředky individuální ochrany a musíme si chránit dýchací cesty a povrch těla, použijeme prostředky improvizované ochrany.

- K ochraně dýchacích cest použijeme navlhčenou roušku (složený kapesník, ručník, utěrka) přiložením na nos a ústa. Upevněte roušku v zátylku šálou či šátkem.
- Hlavu chraňte čepicí, kloboukem, šálou či kuklou tak, aby vlasy byly úplně zakryty a zvolená pokrývka hlavy chránila též čelo, uši a krk.
- Oči chraňte brýlemi - lyžařskými, plavečnými či motoristickými, ale větrací průduchy přelepte lepící páskou. Pokud nemáte tyto brýle k dispozici, chraňte oči přetažením průhledného igelitového sáčku přes hlavu a jeho stažením tkanicí či gumou v úrovni lícních kostí.
- Povrch těla chraňte kombinézou, kalhotami, pláštěnkou do deště, šustákovou sportovní soupravou. Tyto ochranné oděvy je nutné dostatečně utěsnit u krku, rukávů a nohavic.
- Nohy chraňte nejlépe vysokými botami nebo holínkami, ruce nejlépe zakryjeme gumovými nebo koženými rukavicemi.
- Při návratu ze zamořeného prostředí do bytu odložte v předstíni veškerý svrchní oděv do igelitového pytle a zavažte jej. Pokud je to možné, pečlivě se osprchujte, otřete se do sucha a oblečte se do čistého oděvu.

Tyto prostředky, jsou-li správně použity, mohou zachránit životy a ochránit zdraví obyvatelstva.

TERORISTICKÉ AKCE

1) ANONYMNÍ OZNÁMENÍ (uložení bomby, třaskaviny; použití nebezpečné látky apod.)

- Nedotýkejte se podezřelého předmětu.
- Otevřete dveře a okna.
- Zatáhněte záclony, závěsy nebo žaluzie.
- Opusťte budovu a následujte ostatní evakuované do předem vyhrazených prostor.
- Vezměte s sebou všechny osobní věci (osobní doklady apod.).
- Dodržujte pokyny a instrukce vydané správcem objektu.
- Vyčkejte na další instrukce bezpečnostních složek řídicích akcí.
- V případě nálezu podezřelého předmětu např. obálky, balíčku, oznamte tuto skutečnost na Policii ČR nebo Hasičský záchranný sbor ČR.

2) TERORISTICKÁ AKCE (za použití střelných zbraní)

- Pokud jste mimo budovu, okamžitě opusťte ohrožené místo.
- Pokud jste v budově, nezdržujte se v blízkosti oken.
- Ukryjte se za vhodným kusem nábytku.
- Striktně dodržujte instrukce vydávané bezpečnostními složkami.
- Vyvarujte se použití pevných telefonních linek.
- Zachovejte klid a rozvahu.

UKRYTÍ OBYVATELSTVA

- Dodržujte pokyny správních úřadů, obcí, popř. zaměstnavatele, kteří organizují nebo zajišťují ukrytí.
- Informace o možnosti ukrytí ve stálém úkrytu získáte u příslušného obecního (obvodního, městského) úřadu nebo u svého zaměstnavatele.
- Před odchodem do úkrytu si s sebou vezměte evakuační zavazadlo a dodržte zásady pro opuštění bytu.
- Pokud nemáte v blízkosti bydliště stálý úkryt, můžete si upravit svépomocí prostory ve vhodných částech bytu nebo obytného domu jako improvizovaný úkryt.

CHOVÁNÍ OBYVATEL V ÚKRYTECH

- Chovejte se ukázněně a řiďte se úkrytovým řádem a pokyny obsluhy úkrytu.
- Neplýtvajte vodou a potravinami.
- Udržujte pořádek a čistotu.
- Zbytečně nepřecházejte, nehlučte a hlasitě nehovořte.
- Za všech okolností se chovejte klidně a ukázněně, vzájemně si pomáhejte.
- Nekuřte, nepoužívejte otevřený oheň a elektrické vařiče.

PŘÍPRAVA IMPROVIZOVANÉHO ÚKRYTU

- Vyberte vhodný prostor v bytě, domě nebo rodinném domku, který umožní improvizované ukrytí. Vhodnými prostory jsou: sklepy s klenutými nebo železobetonovými stropy, silnými obvodovými zdmi, pokud možno s co nejmenším počtem vstupních a okenních otvorů. Pro případ úniku nebezpečných látek si vyberte prostory odvrácené od směru úniku nebezpečné látky.
- Oblepte veškeré spáry lepící páskou a ochranu proti možnému zranění střepinami zabezpečte přeplepením skla nebo jejich překrytím.
- U rodinných domků zesilte okenní a vstupní otvory přídatným materiálem - prkna, cihly, kameny, pytle s pískem nebo hlínou, násyp zeminy, podpírání stropů vzpěrami.

INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM

Integrovaný záchranný systém je koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.

Základní složky

- Hasičský záchranný sbor České republiky,
- jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí okresu jednotkami požární ochrany,
- zdravotnická záchranná služba,
- Policie České republiky.

Ostatní složky

- vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil a prostředky ozbrojených sil,
- ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory,
- ostatní záchranné sbory,
- orgány ochrany veřejného zdraví,
- havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby,
- zařízení civilní ochrany,
- neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím.

Kde získat informace

Občan získá informace o charakteru možného ohrožení, o připravených záchranných a likvidačních prací a ochranou obyvatelstva v případě vzniku mimořádné události na příslušném obecním úřadě.

Zaměstnanec získá informace o charakteru možného ohrožení, o připravených záchranných a likvidačních prací a ochraně obyvatelstva v místě dislokace pracoviště od svého zaměstnavatele (příslušné právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby).

Právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba získá informace o charakteru možného ohrožení, o připravených krizových opatřeních a způsobech jejich provedení u příslušného obecního úřadu.